

Kronikker og innlegg om landbruks- og distriktpolitikk 2008-2013

Ronny Kjelsberg

Hva skjer med jordvernet?

**RONNY
KJELSBERG**

KRONIKK

Tirsdag 27. januar deltok jeg på den regionale jordvernkonferansen i Midt-Norge. Jordvern er et særs viktig spørsmål, som dessverre får altfor lite oppmerksomhet. Regjeringa la fram en i og for seg god jordvernmelding i 2007, «Klimaskifte for jordvernet?», som la fram en del gode og viktige argumenter, og varslet en innskjerping av jordvernet.

Det som kanskje kunne vært mer ambisiøst var målet – en halvering av nedbyggingstempoet av landbruksjord. Det er åpenbart at i en verden med matkrise, er det uforsvarlig av ethvert land å ødelegge grunnlaget for matproduksjon i framtida. Det er tross alt mat vi lever av, vi mennesker, og det ser ikke ut til å endre seg med det første. Nå er vi også rammet av en økonomisk krise, som nok midlertidig har tatt noe av fokuset bort fra (og riktignok også litt av presset vekk fra) matressursene, men matkrisa er ikke borte. På denne planeten er det en milliard mennesker som sulter, og ytterligere en milliard som lider av under- og feilernæring.

I Norge er bare 3 prosent av arealet dyrka mark, og bare 1,3 prosent av matkornkvalitet. Det er lite. Derfor trenger vi ikke bare å bremse nedbygginga av matjord – vi må tvert imot stoppe den, og begynne å legge til rette for nybrottsarbeid og tilbakeføring, slik at vi får mer matjord – ikke mindre. Det sitter tydeligvis langt inne, og det er mulig regjeringa ikke ser på det som realistisk. Men om vi ser på det i et globalt perspektiv, og ser på hva som er alternativene – kan vi la være å prøve? Og ta vår del av ansvaret, for å hindre massesult?

Nå ser vi i praksis at selv ikke regjeringens moderate mål er i ferd med å bli oppfylt. Vi bygger stadig vekk igjen matjord her i landet, i høyt tempo. Hvor høyt er uvisst, da det er mye underrapportering fra kommunene, men målet om halvering er svært langt unna. Alle som snakker om jordvern er enige om at jordvernet må skjerpes. At utviklingen går som den går, tyder likevel på at ikke alle er like enige når de handler. En god eksemplifisering av dette er Miljøverndepartementet som nylig har godkjent en storstilt utbygging på Torgård i Trondheim. Statssekretær Heidi Sørensen (SV) forsvarte dette på jordvernkonferansen ved å henvise til Trondheims behov, og det er klart det finnes gode argumenter for å bygge ut matjord både i Trondheim og andre steder. Det har det bestandig vært – de er jo ikke verken dumme eller onde de kommunepolitikere som foreslår

omdisponering. Det er jo selvsagt også det som er årsaken til de tusener på tusener av dekar som har forsvunnet – år etter år. (I Norge ble det omdisponert over 8500 dekar bare i 2007.)

Det er få ganger jeg har vært så lei meg for at jeg ikke satt i fylkeslandbruksstyret i forrige periode, som når jeg ser på behandlings av Torgård-saken. Når jordvernet nå er blitt innskjerpet, som jeg mener er nødvendig og bra, trodde jeg virkelig at det var nettopp prosjekter som Torgårdssletta man nå skulle sette ned foten for. Man har allerede arealer i Trondheim og i nabokommunene som ikke blir utnyttet – de er sikkert ikke ideelle, men om man tar jordvern på alvor må man ta vanskelige valg.

Når man sier ja til slike utbygginger som Torgård, da er i hvert fall ikke jeg overrasket over at man ikke er i nærheten av å nå jordvernmålene sine. I forlengelsen av dette kan man jo spørre seg om departementene snakker sammen. Landbruksminister Lars Peder Brekk sa på konferansen mye fornuftig iht. nasjonalt jordvern, og lot det skinne igjennom at han var uenig i Miljøverndepartementets beslutning. Men disse holdningene slår altså ikke igjennom i Miljøverndepartementet. Et annet moment er den stemoderlige behandlingen jordvernet får i veiutbyggingsspørsmål, både na-

sjonalt og lokalt. Bondelaget har for eksempel avslørt at ny RV2 gjennom Sør-Odal har en doblet arealbruk i forhold til det som var oppgitt fra vegetaten. Brekk var også klar i forhold til den internasjonale matvaresituasjonen, og sa at «frihandelsfanatikere blir færre etter hvert som flere tar innover seg de usikre tidene vi står overfor», men gjenspeiles det i de standpunktene utenriksministeren tar i WTO-forhandlingene? Eller er det norske storbedrifters krav om markedsadgang som får forrang?

Regjeringa taler altså med (minst) to tunger i jordvernsspørsmål, og virker ikke villige til å ta de vanskeligste valgene. I et globalt perspektiv er det åpenbart at mange avgjørelser om nedbygging av matjord i Norge er uforsvarlige, som biskop Finn Wagle også påpekte under konferansen. Om 20 år må vi øke landbruksproduksjonen med 50 prosent globalt.

Skal Norge ta sin del av ansvaret, kan vi ikke bygge igjen områder som Torgård. Er det noe de siste tiders økonomiske utvikling har vist oss, er det at vi ikke kan leve av å selge finansielle derivater til hverandre. Vi lever av mat, og det er det kanskje på tide at flere oppdager.

Ronny Kjelsberg, medlem av fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag (Rødt)

NORSK JORD: I et globalt perspektiv er det åpenbart at mange avgjørelser om nedbygging av matjord i Norge er uforsvarlige, skriver artikkelforfatteren.

FOTO: SIRI JUELL RASMUSSEN

Er norske bønder roten til alt ondt?

MORGENBLADET 09.05.2008 Side:20

Forfatter: [Ronny Kjelsberg](#) ▸ Medlem av
Fylkeslandbruksstyret ▸ i Sør-Trøndelag (Rødt)

Jordbruk Jeg har fått med meg at Sten Inge Jørgensen ikke har stort til overs for norske bønder, men til og med jeg ble overrasket over argumentasjonsrekken han hadde stablet på bena i Morgenbladet 2. mai.

Et av Jørgensens hovedargumenter er at vi med høye tollmurer hindrer bønder i u-land i å komme inn på våre markeder, og at de dermed ikke får «inntekter som kunne vært brukt til investeringer for å effektivisere driften lokalt». Nå har erfaringene de siste tiårene satt noen skudd for baugen i forhold til ideen om «cash crops». Et annet poeng er at vi faktisk har hatt nulltoll for de fattigste landene i verden lenge allerede, men EØS-avtalen gjør at nesten all mat vi importerer uansett kommer fra EU. Jeg tror likevel den groveste feilen Jørgensen gjør er en annen. Det oppstår problemer når vi opererer med grupper som er for grove og karikerte - da tilslører analysen mer enn den avslører, og den feilen gjør Jørgensen når han deler opp verdens bønder i fattige bønder i u-land på den ene siden, og rike bønder i Vesten på den andre. Det første åpenbare poenget er at ikke alle i fattige land er fattige. Mange u-land er fremdeles preget av en stor grad av førkapitalistisk økonomi, med store godseiere som eier det meste av jorda. Disse er ikke fattige, og det er disse som produserer for eksport. Fattige bønder er derimot avhengige av hjemmemarkedet, og nedbygging av tollbarrierer vil gjøre disse svært sårbare for EU og USAs periodevis dumping av varer. Samtidig vil økt eksport føre til at mer produksjon blir styrt over til luksusmatvarer rettet mot Vesten, og slik gå ut over tilbudet av basismatvarer lokalt. Jørgensens strategi vil kunne bety massesult. I forhold til norske bønder er også Jørgensens argumentasjon overraskende svak. Bønder i Vesten, er heller ikke en homogen gruppe. Historisk har Norge vært preget av et i globalt perspektiv sunnere småskalalandbruk enn det fabrikkjordbruket vi finner i mange andre vestlige land. Så skulle man tro Jørgensen ville støtte opp om et jordbruksoppgjør som ville kunne opprettholde dette, men i Jørgensens verden blir til og med det at det ikke går an å leve av å drive en gård i Norge et argument for at bøndene har det for bra. Likeledes blir det at full matsuverenitet er umulig et argument mot at man skal forsøke å ha stor grad av matvaresikkerhet. Når Jørgensen uttaler seg kraftig mot eksportstøtte slår han for øvrig inn åpne dører. Bondeorganisasjonene er også motstandere av [eksportsubsidier](#), og småbønder over landegrensene har oppdaget at de har felles interesser. Derfor er Bonde- og Småbrukarlaget organisert sammen med bønder i Sør i den internasjonale Via Campesina, og de slåss der sammen for mange av de tingene Sten Inge Jørgensen slåss mot. Les flere innlegg om jordbruk på www.morgenbladet.no

Les også

[EFs tollmurer hindrer hermetikken](#)

Aftenposten - 04.06.1986

[Gundersens skremsler Velgerne har gitt de borgerlige et tydelig mandat til](#)

Fædrelandsvennen - 13.10.2011

[100 år for norske bønder](#)

Trønder-Avisa - 21.06.2013

[Vis flere](#) ▾

Snuoperasjon for bøndene?

"Sett i lys av den internasjonale matsituasjonen er de norske bøndernes krav moderate." Ronny Kjelsberg(Rødt), medlem av fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag

Publisert: 14.05.2008 05:00

For første gang så lenge jeg kan huske, har vi nå en verdenssituasjon hvor maten ikke bare er skeivt fordelt, men hvor det er rett og slett for lite av den.

Dersom vi nå ikke jobber for en snuoperasjon i forhold til den avviklinga av norsk landbruk vi har sett de siste tiåra, risikerer vi å bli sittende igjen med skjegget i postkassa.

Det er flere grunner til den begredelige situasjonen verden har havnet i. En er den stadig liberaliserte frihandelen med matvarer. Med stadig mindre tollbarrierer er det mer lønnsomt for rike landeiere i fattige land å produsere biodrivstoff og luksusmatvarer til oss i vesten, enn det er å produsere basismatvarer til egen befolkning. Drivstoff er blitt hyppig nevnt i denne diskusjonen, og er et problem, men man skal heller ikke glemme at kjøttproduksjon krever betraktelig mye mer energi enn produksjon av grønnsaker, og at storstilt produksjon av kjøtt for eksport også er et element som bidrar til matmangelen. Vi må heller ikke glemme at de fleste U-land i dag er nettoimportører av mat.

Dette gir Norge utfordringer blant annet i arbeidet med en ny WTO-avtale. Norge har her et ansvar i å ikke bidra til å legge press på fattige land om liberalisering. Så langt har Norge hatt en litt for stor tendens til å tale med to tunger i WTO-forhandlingene.

Et annet viktig poeng er den nasjonale landbrukspolitikken. I en slik internasjonal situasjon vi ser i dag vil det være direkte uansvarlig å fortsette den nedbyggingen av norsk landbruk som vi har sett de siste tiårene. Her trengs det en snuoperasjon. Et viktig element i så måte er jordvernet. I de senere år er stadig mer av den beste matjorda i Norge blitt omregulert til andre formål og lagt under betong og asfalt. Vi trenger ikke bare å minke tempoet - vi trenger å snu utviklinga.

Videre er det sentralt at kommende endringer i Jordlova, Konesjonslova og Odelslova, ikke svekker mulighetene for de som vil bosette seg med det formål å faktisk drive med jordbruk. Høyre og Frp ønsker å fjerne de fleste restriksjoner på handel av jordbrukseiendommer, noe som vil gjøre at folk som har lyst til å kjøpe seg et småbruk, eller bønder som ønsker å kjøpe seg tilleggsjord for å sikre drifta, må konkurrere på det samme markedet som nyrike som vil ha seg en stor landlig fritidseiendom.

En slik utvikling vil bety kroken på døra for norsk landbruk. Tvert imot er det nå viktig å sikre at de flere tusen som står i kø for å få kjøpt seg et småbruk, faktisk får muligheten til det, slik at vi kan begynne å bygge opp igjen et norsk landbruk som har slitt de siste årene, og få enda mer liv ut i norske bygder.

Det siste sentrale momentet er selvsagt jordbruksoppgjøret. I Norge har vi faktisk et system som gjør det mulig for oss å ta politiske grep i forhold til lønnsomheten i landbruket gjennom jordbruksforhandlingene. Det må vi nå benytte oss av. Sett i lys av den internasjonale matsituasjonen er de norske bøndernes krav moderate.

Viktig: Melkeproduksjonen er bærebjelken i landbruket, og dermed også i bygdesamfunn over hele Norge, skriver dagens kronikør.

FOTO: MATIANN TVETE

Et landbruk for framtida?

I disse dager skal fylkestingene vedta en Landbruksmelding for Trøndelag. Meldingen som foreligger peker på utfordringer og muligheter for primærnæringene i regionen i tida framover. Jeg tror Trøndelag-fylkene har mange av disse til felles med andre deler av landet, og at problemstillingene som framsettes er svært relevante også i et nasjonalt perspektiv.

Det er åpenbart at primærnæringene vil bli viktigere i framtida. Allerede i dag er primærnæringene årsak til over 11 prosent av arbeidsplassene i regionen. Samtidig vet vi at vi har ei global matkrise som sannsynligvis vil bli kraftig forverret av klimaendringer om ikke altfor mange år. Dette vil skape behov for økt satsing i næringa, i hele Norge.

Meldinga presenterer fire ulike «framtidbilder» – mulige scenarier for framtidens landbruk og bygdesamfunn – som er interessante. Det første – «Frislippssbygda» – beskriver en framtid med liberalisering av handel med mat kombinert med deregulering av jordbruket. Konsekvensene blir

selvsagt fraflytting av bygdene og fullstendig rasering av jordbruksproduksjonen i fylket. Dette er konsekvensene dersom Høyre og Frp får legge premissene for landbrukspolitikken i framtida, noe vi får håpe vi slipper.

Det neste – «Mangfoldsbygda» – presenterer solskinnsbildet med vekst i distriktene og i matproduksjon og et stabilt antall driftsenheter. Dette er resultatet av en regulert landbrukspolitikk, aktiv distriktspolitikk og sterkt jordvern. Mer om det om litt.

Det tredje scenarioet er «Klimaendringsbygda» som også innebærer en stor vekst i distriktet, men dette er først og fremst en vekst som tvinger seg fram fordi klimaendringene gjør det umulig å leve mange andre steder har på jorda. Vi må håpe vi slipper å komme dit.

Det siste scenarioet – «Framskrivingsbygda» – beskriver en nøktern framskriving av dagens situasjon. Produksjonsvolumet opprettholdes, men antall bruk går ned, og folketallet på bygda reduseres sakte, men sikkert. Dette må ses på som konsekvensen av en fortsettelse av dagens rødgrønne politikk.

Jeg regner det som åpenbart at ingen som lever i distriktet i dag, ønsker seg Høyres og Frps landbrukspolitikk med de konsekvensene den fører med seg. Jeg regner det også som åpenbart at in-

gen ønsker seg en verden ødelagt av klimaforandringer. Utfordringen vi står igjen med er da: Hva er nøkkelpunktene for at vi skal komme til den levende og voksende «Framtidsbygda», og ikke bare «Framskrivingsbygda»?

Planen tar for seg en mengde foreslåtte tiltak, alt fra satsing på relevant utdanning til identitetsbygging og merkevarebygging, men holder dette? Hva er elefanten i rommet som det ikke snakkes om?

Jo, elefanten er ei ku. Melkeproduksjonen utgjør 71 prosent av verdiskapningen i jordbruket i Sør-Trøndelag og 56 prosent i Nord-Trøndelag. Med unntak av de få områdene i Norge som driver storstilt kornproduksjon, er melkeproduksjonen dominerende også i resten av landet. Den er bærebjelken i landbruket, og dermed også i bygdesamfunn over hele Norge. Og her er problemet med lønnsomheten stor. Svak lønnsomhet i melkeproduksjonen er den altoverveiende grunnen til at antall foretak reduseres med 4–7 prosent hvert eneste år.

Dersom lønnsomheten i melkeproduksjonen ikke bedrer seg kraftig, kan man satse så mye på økologisk bærprouksjon, og utdanne så mye nye avløsere man bare vil – konsekvensen vil uansett bli en nedgang for landbruket.

Dette spørsmålet er selvsagt et spørsmål som må løses nasjonalt.

Det er også nevnt kort i planen som et innspill til nasjonal politikk gjennom en mer generell oppfordring til å «styrke økonomien i primærjordbruket, med spesiell fokus på grovforbaserte produksjoner».

Utfordringen går altså til, og oppgaven ligger hos regjeringa. Vi har ei rødgrønn regjering som sier den vil satse på landbruk. Gjennom nasjonale jordbruksforhandlinger med bøndenes organisasjoner har de også redskapene til å føre en aktiv distriktspolitikk. Spørsmålet vi da står igjen med er: Vil de følge opp ordene med handling?

Mener regjeringa at det i ei tid med matkrise og ei usikker framtid, er viktig å satse på norsk matproduksjon, satse på maten vi alle faktisk er avhengig av for å leve? Er det viktig å fortsatt ha verdiskapning over hele landet, med trygg og god matproduksjon i solidaritet med resten av verden, heller enn å kjøpe maten ut av munnen på verdens fattige? Kan-skje til og med viktigere enn Bondeviks skatteløfte fra 2004?

I så fall er det bare en ting å gjøre, finansminister Johnsen: Bruk pæring på landbruket!

Ronny Kjelsberg

Leder for Rødt Sør-Trøndelag, fylkestingsrepresentant og tidligere medlem i fylkeslandbruksstyret.

PÅ ALVOR?

«Mener regjeringa at det i ei tid med matkrise og ei usikker framtid, er viktig å satse på norsk matproduksjon?»

– Folketomt med FrP-politikk

«FrP påstår at det er til det beste for bondene, men det strider mot all logikk»

de vil i alle fall ikke ha noen mulighet til å drive lønnsomt hvis en fjerner overføringen til landbruket, slik FrP har foreslått, sier Kjelsberg.

Han mener landbrukspolitikken har fått for liten plass i valgdebatten.

– Landbrukspolitikken har knapt nok vært nevnt. Det neste som har vært tatt opp så langt er rovdyrpolitikk og scooterkjøring. Det blir på en måte bare symboler og veslepolitikk i forhold til de store økonomiske konsekvensene i landbruket. Med FrP med makten ville vi ikke en gang trengt denne diskusjonen, det blir ingen folk igjen i distriktene til å kjøre snoscooter, sier Kjelsberg.

Se helheten

Kjelsberg oppfordrer folk til å gå skikkelig inn i hva FrP sin politikk går ut på.

– Jeg tror nok at mange stemmer på FrP med bakgrunn i enkeltsaker, og ikke nødvendigvis har gått inn i dybden av politikken. Det gjelder nok også for landbrukspolitikken, sier Kjelsberg.

Flertallet ønsker å beholde norsk matvareproduksjon.

– Det er for lite mat i verden. Det er ikke noen god løsning å kjøpe mat av dem som sulter. Hvis vi slutter å produsere mat og belager oss på import vil det skape problemer på det globale markedet. Det er umoralsk i forhold til resten av verden, sier Kjelsberg.

Sløst jordvern

Han mener at politikene på høyresiden er veldig slappe i forhold til jordvern.

– Norge er at av de landene i verden som har minst matjord i forhold til folketallet. I forhold til nabolandene våre ligger vi langt under. For ett år siden la regjeringen fram en rapport om jordvern der en ønsker å halvere nedbyggingsstakten. Vi mener at den må stoppes, sier leder i Rødt Sor-Trøndelag, Ronny Kjelsberg.

GÅR UT MOT FRP: Ronny Kjelsberg i Rødt mener Frp sin landbrukspolitikk vil legge distrikt-Norge øde.

Ronny Kjelsberg og partiet Rødt mener bygde-Norge vil bli raserert dersom Framskrittspartiet får gjennomført sin landbrukspolitikk.

OPPDAL: Kjelsberg er leder i Rødt Sor-Trøndelag og sitter på

fylkestinget og han sitter også i fylkeslandbruksstyret.

– Det jeg har sett i landbruksstyret av FrP og Høyre gjør meg skremt i forhold til hva som kan skje om de borgerlige faktisk får gjennomført politikken sin, sier Kjelsberg.

Halvering

Forsker Klaus Mittenzwei ved Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) har

lagt fram et notat om ulike stortingspartienes programmer vil slå ut for norsk landbruk.

– I denne rapporten kom det blant annet fram at vi vil få en halvering av sysselsettingen i landbruket med H og FrP sin landbrukspolitikk innen 2020. I rapporten er det ikke tatt høyde for fjerning av tollsatsene, og det betyr at raseringen av distrikt-Norge blir enda verre enn forespeilet i rapporten, sier

Kjelsberg.

Ikke logisk

Fjerning av prisreguleringen på landbrukseieendommer er ikke god politikk mener Rødt.

– FrP påstår at det er til det beste for bondene, men det strider mot all logikk. Folk som har lyst til å kjøpe småbruk og drive dem, må konkurrere med velstående som vil ha fritidseiendommer. Bonder kommer til kort og

Frp og H vil utradere distriktene

Fra 2010 er det slutt for fylkeslandbruksstyret. Etter to år i organet har jeg opplevd at både gode og mindre gode beslutninger blir tatt, men en ting jeg sitter igjen med er dette: Dersom Frp og H sin landbrukspolitikk ble gjennomført, ville det vært folketomt i mange norske bygder.

De borgerlige partiene vil fjerne all prisregulering på landbrukseiendommer, og oppheve boplikten. Med en slik politikk må folk som vil etablere seg med et småbruk konkurrere med rikfolk som vil kjøpe seg landlige feriesteder. I en slik konkurranse kommer bønder til kort! Denne politikken forsterkes med en slepphendt holdning til delingsforbudet på landbrukseiendommer. – H og Frps politikk vil gi en mengde eiendommer som ikke er drivverdige og brukbare til jordbruk i framtida.

I en situasjon med global matkrise er dette uforsvarlig politikk – ikke bare i forhold til norske distrikter, men også i forhold til vårt felles globale ansvar for å opprettholde matproduksjonen. De borgerlige partiene, dessverre også ofte med støtte fra Ap, har også en slepphendt holdning i forhold til omregulering av dyrka mark. Å legge stadig mer matjord under asfalt er å

gamble med framtida vår.

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning har nylig utført en analyse hvor de beregner en halvering av sysselsatte i landbruket med Frps og Høyres politikk, men en fullstendig radering i mer marginale områder. Da har de forutsatt at partienes frihandelspolitikk med mat ikke blir satt ut i live. Blir denne tatt med, vil raseringen av norske distrikter selvsagt bli enda mye verre.

Det er mye annen aktivitet i distriktene enn landbruk, men landbruk er grunnlaget for mye av aktiviteten, og det er den eneste aktiviteten som vi kan være sikre på at ikke kan sentraliseres. Frp prøver nå å gjøre seg lekker for norske bønder med useriøse utspill om samer, rovdyr og snøskuterkjøring. Det er modig over grensen til frekt for et parti som vil avskaffe jordbruksavtalen og fjerne alle overføringer til landbruket.

La dere ikke narre! Med Frp-politikk ville det ikke vært noen konflikter med verken rovdyr eller skuterkjøring i distriktene – fordi det ikke ville bodd folk der.

Ronny Kjelsberg, leder for Rødt Sør-Trøndelag, 3.kandidat til Stortingsvalget.

Tomt: Selv om det prinsipielt er synd at fylkeslandbruksstyret nedlegges, kan det på sikt være bra for næringa, skriver kronikkforfatteren. FOTO: COLOURBOX

Nok en landbruksnedlegging

Fra 1. januar 2010 skjer det med Fylkeslandbruksstyret som har skjedd med tusener av norske gårdsbruk de siste årene: Det blir nedlagt. De fleste sakene blir heretter avgjort av Fylkesmannsembetet uten innblanding av fylkespolitikere. På et vis er det synd. Jeg skal innrømme at det for meg personlig føles litt vemodig.

Fylkeslandbruksstyret er et av de organene hvor jeg har fått det privilegium å sitte, som jeg har følt har vært mest meningsfylt, og hvor jeg har hatt mulighet til å faktisk utgjøre en forskjell, gjennom blant annet å stoppe nedbygging av dyrkajord, og å legge til rette for at folk som ønsker å drive med jordbruk skal ha mulighet til det gjennom håndheving av konsesjons- og odelslovgivning.

Selv om jeg også prinsipielt er skeptisk til å flytte avgjørelser vekk fra politiske organer og over til rent administrative enheter, er jeg ikke så sikker på at de faktiske konsekvensene for landbruket denne gangen kommer til å bli negative.

Vi lever som kjent i ei tid med global matkrise. Selv om den økonomiske krisa og klimaproblematikken har tatt noe av fokuset vekk fra matkrisa, er den der like

fullt. Det er derfor ekstremt viktig at alle – også vi her i Norge – tar vare på den matjorda, og det landbruket vi har. Det er mange som liker å briske seg med at vi ikke kan leve av å klippe håret på hverandre. Det virker likevel ikke som alle disse har forstått at det faktisk er mat vi lever av – alle sammen – uten unntak.

I Sør-Trøndelag har vi hatt noe jeg tror er et av de bedre fylkeslandbruksstyrene i landet. Med et rødgrønt flertall i fylket, og med et fylkeslandbruksstyre hvor både Rødt, Sp og KrF er svært restriktive i både jordvernsaker og andre landbruksspørsmål, har det blitt tatt mange gode avgjørelser i perioden som har gått. Kommuner har fått plandokumenter i retur med beskjed om å verne dyrkajorda, og det er blitt lagt til rette for at landbrukseiendommer kan gå til folk som faktisk vil drive med landbruk, til en pris som er overkommelig og som drifta kan forsvare.

Likevel har det jeg vil kalle et asfalttriangel av kraftsosialister i Ap og ultraliberalister i H og Frp flere ganger klart å tippe flertallet slik at mye matjord har blitt nedbygd, og konsesjonsfritak gitt.

Når det står slik til i Sør-Trøndelag, tør jeg ikke tenke på hvordan situasjonen er i fylker som har borgerlige flertall dominert av H og Frp. Disse partienes syn på landbrukspolitik, med nedbygging av norsk matproduksjon til fordel for full frihandel med mat internasjonalt, betyr at vi i det rike Vesten skal kjøpe maten ut av munnen på verdens fattige, heller

enn å dyrke mat sjøl. Denne politikken gjenspeiler seg selvsagt også i avgjørelsene som tas i saker i fylkeslandbruksstyret. Dersom man ikke er opptatt av å opprettholde en viss matsikkerhet og internasjonal solidaritet med å ha en norsk matproduksjon, er det selvsagt ikke så farlig om matjorda nedbygges til fordel for et kjøpesenter. Det er heller ikke så farlig om et småbruk omgjøres til feriested, selv om det står folk i kø på jakt etter å få kjøpt seg et småbruk med tanke på både fast bosetting og drift.

Fylkeslandbruksstyret har vært et litt merkelig organ. Det har bestått av folkevalgte fylkespolitikere, men jobben har vært å forvalte nasjonale regler under Fylkesmannsembetet – fylkespolitikk innenfor nasjonale rammer. Dette har nok ikke alltid vært en enkel øvelse for fylkespolitikere som er vant til å være kongen på haugen på sine saksområder.

I de senere årene har regjeringen begynt å ta matproblematikken litt mer på alvor. Man har blant annet hatt som målsetting å halvere nedbyggingen av dyrkajord. Her har kanskje særlig problemet med å sette regionale politikere til å forvalte statlige målsettinger dukket opp. Man har dessverre ikke vært i nærheten av å nå målsettingen. En viktig årsak her er nok at fylkeslandbruksstyrene ikke har gjort jobben sin med å sette ned foten for regionale planer og enkeltprosjekter som går ut over matjorda. I forhold til folketallet er Norge som kjent svært dårlig utstyrt med nettopp matjord av høy kvalitet. Vi må derfor

ta disse utfordringene enda mer på alvor enn det våre naboland må.

Dette er en oppgave som enkelte fylkeslandbruksstyret nok har tatt på alvor, men altså dessverre langt fra alle, og totalt sett alt for få. Det er kanskje symptomatisk at reaksjonene på nedleggelsen av styrene overveiende har vært negative nord for Dovre, men kanskje mer positive i de sørlige landsdelene våre.

Så selv om det ut fra et prinsipielt ståsted er synd at fylkeslandbruksstyret blir nedlagt, kan det være bra for landbruksnæringa. Konsekvensen kan og bør bli en styrking av jordvernet nasjonalt. Samtidig har vi nå fått nye, samkjørte og forenklete regler for odel og bo- og driveplikt som krever mindre bruk av skjønn, slik at behovet for nettopp det politisk skjønnet blir mindre. Samlet sett kan dette være godt nytt for norske bønder, selv om det er dårlig nytt for demokratiet regionalt.

Dersom vi skal forsøke å oppsummere og konkludere i forhold til fylkeslandbruksstyrets endelikt må det bli dette: Fylkeslandbruksstyret blir nå nedlagt fordi det ikke har evnet å gjøre jobben sin! Denne utviklingen må de politikerne som har sittet i styrene rundt omkring i landet dermed ta på sin egen kappe.

Ronny Kjelsberg
medlem av Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag for Rødt fram til 1. januar 2010.

NEDLAGT

«Fylkeslandbruksstyret blir nå nedlagt fordi det ikke har evnet å gjøre jobben sin!»

Si din mening

Innlegg til «Ordet fritt» signeres vanligvis med navn. Redaksjonen må vite navnet også når innlegget skal trykkes uten navn. Send også med adresse og telefonnummer.

SKRIV KORT!

Sagt på sms

Rød valgkamp: «Røde pilgrimer vil lære av Trondheim Ap». Tydelig at Adresseavisen har startet valgkampen for Ap.

Observer

Foto: :

Skal den norske landsbygda bli ytterligere fraflyttet eller skal det bli enklere å kunne leve av å jobbe som heltids bonde i Norge? Foto: SCANPIX

Seigpining eller nakkeskudd?

Svein Flåtten, næringspolitisk talsmann for Høyre, spør i Adresseavisen 28/5 om ikke en ny kurs vil være å foretrekke for landbruket, etter den store og berettigede misnøyen som har vært blant landets bønder etter jordbruksoppgjøret.

Det spørs om Høyres løsning er noe bedre. Dersom den rødgrønne regjeringas politikk kan karakteriseres som en seigpining, må høyresidas politikk ses på som et nakkeskudd - en hurtig, men neppe smertefri død for norsk landbruk. For Flåtten er det at mange sliter med å leve av jordbruk alene og ser seg presset til å ha ekstrajobb åpenbart et argument for at bonden har for lite å gjøre. Han mener også at boplikt og priskontroll gjør det vanskelig å komme inn i yrket. Han mener med andre ord det vil bli enklere å få kjøpt seg en gård, dersom vordende bønder må konkurrere med rikfolk fra byen som vil ha et ferielands- ted? Man må vel nesten være Høyre-medlem for å få dette til å virke logisk.

Høyre er kjent som et internasjonalt frihandelsparti, som vil ha åpne grenser (ihvertfall for varer og tjenester). Vordende regjeringspartner Frp vil i tillegg fjerne overføringene til landbruket. Kombinasjonen av de to er brutal: en rasering av norsk landbruk kombinert med storstilt import fra land med billi-

gere arbeidskraft og mer industriell produksjon. Med tanke på at vi er i en situasjon med en global matkrise er det en umenneskelig politikk som vil presse matprisene internasjonalt enda høyere opp. Høyre og Frp vil kjøpe maten ut av munnen på verdens fattige og tømme norske distrikter.

Rødt vil heller at vi i Norge skal ta vår del av det globale ansvaret matproduksjon er. Gjennom at landbruket nettopp er regulert, og at vi har et system med landbruksforhandlinger, har vi det verktøyet som skal til. At den rødgrønne regjeringa ikke vil bruke det, betyr selvsagt ikke at det ikke er mulig.

Bønder går selvsagt ikke på Høyres tomme ord om om å «sette bonden fri». De kjenner sektoren, og vet at med Høyres politikk er det noen helt andre som får større friheter, mens bøndene vil kjenne de økonomiske rammene bli strammere og strammere. Derfor går bøndenes organisasjoner inn for en helt annen politikk. Det er å håpe at heller ikke mange andre velgere går på Høyres snedige forsøk på orwellsk nysale i landbrukspolitikken.

RONNY KJELSBERG

Fylkestingsrepresentant og 1.kandidat til fylkestingsvalget i Sør-Trøndelag, Rødt

«Høyre og Frp vil kjøpe maten ut av munnen på verdens fattige og tømme norske distrikter.»

Send oss din mening om denne saken! debatt@adresseavisen.no

– En seigpining av landbruket

Rørosing fylkestopp for Rødt

RØROS: Ronny Kjelsberg er førstekandidat for Rødt i Sør-Trøndelag til høstens fylkestingsvalg. Han vil kjempe for billigere kollektivtransport, og ta hele fylket i bruk.

Ronny Kjelsberg er født og oppvokst på Røros. Rødtpolitikeren er snart ferdig med sin første periode på fylkestinget. Han jobber som høyskolelektor i fysikk ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.

- På tross av jobben min, mener jeg faktisk det er en del politikere i fylket som er for fokuserte på det som skjer rundt teknologimiljøene på NTNU, Høgskolen og SINTEF. De er teknologihypnotiserte. Det er bra og viktig med et stort engasjement rundt disse institusjonene, men man må ikke glemme det som ellers skjer i Sør-Trøndelag, sier Kjelsberg.

Han sier han vil ta hele fylket i bruk for å sørge for bosettinga i distriktene.

Landbruket seigpines

Kjelsberg uttrykker at han er skuffet og overrasket over, at den rødgrønne regjeringa med Senterpartiet ikke evner å sørge for bedre betingelser for bondene.

- Det er landsbruksoppgjøret som er det viktigste redskapet for få opp inntektene til jordbrukerne. Resultatet som regjeringa leverer fører til en seigpining av landbruket. Det kan ikke fortsette slik på sikt.

Allikevel, sier han at alternativet med Høyre og Fremskrittspartiet, vil bety et nakkeskudd for landbruket.

RØD RØROSING: Ronny Kjelsberg uttaler han er opptatt av å ta hele fylket i bruk. Han sitter i dag på fylkestinget i Sør-Trøndelag. Det håper han å fortsette med etter høstens valg.

- På verdensbasis er det nå en matvarekrise. Jeg mener det er mer fornuftig å produsere mat her, enn å importere mat fra hele verden som høyresida ønsker. Da tar man i realiteten mat ut av munnen på fattige folk, mener Kjelsberg.

Lavere og høyere skatt

Rødt vil at inntekter opp til 210.000 kroner blir fritatt for skatt.

- Skatten opp til gjennomsnittslønn kan være uendret, men lønninger over 1 million kan skattlegges hardere.

Kjelsberg mener det aller viktigste er å sørge for skikkelig beskatning av kapitalinntekt.

- Det er alt for enkelt å overføre fortjeneste fra et aksjeselskap til et annet, for på det viset å unngå beskatning. Dette utføres i dag over en lav sko, sier han.

Gratis kollektivtransport

Ronny Kjelsberg trekker frem bil-

ligere kollektivtransport som en god grunn til at folk skal stemme på ham ved høstens valg.

- Rødt har prinsipielt vedtatt at kollektivtransport skal være gratis. Jeg vil kjempe for at den skal være så billig som mulig i Sør-Trøndelag den kommende perioden, sier førstekandidaten.

Oppslutningsparadoks

Det er mange som har pekt på at finanskrisa har satt tilhengerne av et kapitalistisk fritt marked på en skikkelig prøve. Det kan se ut som land med høyt offentlig forbruk og relativt høye skatter, har klart seg best gjennom krisa; stikk i strid med vanlige økonomiske teorier.

Kjelsberg har ingen gode forklaringer på hvorfor Rødt med sine synspunkter, ikke har vært mer tydelig og utnyttet dette spillerommet.

Partiet fikk 1,1 prosent oppslutning på den siste meningsmålingen som er utført for Aften-

posten.

- Det er ikke slik at velgerne utelukkende er styrt av logiske avveininger. Selv om mange SV-velgere ikke mener partiet ikke får gjort nok, er det ikke dermed sagt at de havner hos oss. Følelsene styrer. Det kan godt hende de ender opp med å stemme Arbeiderpartiet.

Få folk på gata kan svare på hva dagens leder av Rødt heter. Turid Thommasen er ukjent for de fleste. Kjelsberg vil allikevel ikke si, at partiet har gjort et dårlig valg av leder.

- Jeg tror det er vanskeligere for Thommasen fra Lillehammer å komme på i media, enn det har vært for ledere fra Oslo eller Bergen, uttaler Kjelsberg.

Nils Kristen Sandtrøen

redaksjonen@retten.no

Tlf.: 917 25 318

retten

Skriv inn din mening på rettens lokalsone «Fjellpuls.no» eller send e-post til redaksjonen@retten.no. Alle innlegg må underskrives med fullt navn.

STØTTE: Rødt Sør-Trøndelag støtter bondeorganisasjonene i det som i realiteten er en kamp for livsnerven i mange norske bygdesamfunn. Illustrasjonsfoto: Turid Oddløyken.

Støtt bøndene!

Bonde- og småbrukarlaget og Bondelaget har nå brutt jordbruksforhandlingene med staten. Rødt støtter bondeorganisasjonene i det som i realiteten er en kamp for livsnerven i mange norske bygdesamfunn, og for mat-sikkerheten for hele den norske befolkningen.

I flere tiår har nå lønnsomheten i det norske landbruket vært på full fart nedover, og gapet mellom bøndenes inntekter og lønnsnivået til vanlige ansatte i norsk arbeidsliv bare blitt større. Samtidig blir den norske selvfor-syningsgraden på papiret holdt kunstig høy gjennom at stadig mer av norsk matproduksjon skjer på bakgrunn av importert kraftfor. Denne maten er i realiteten ikke norsk. Den er importert. Dette skjer samtidig som vi internasjonalt er i en situasjon hvor det blir stadig mer åpenbart at FNs tusenårsmaal ift. avskaffing av sult og fattigdom ikke kommer til å bli

nådd.

Vi kan ikke i Norge basere oss på en politikk hvor vi gjennom økt matimport skal bidra til å presse prisene på verdensmarkedet oppover, og dermed kjøpe maten ut av munnen på verdens fattige. Vi har både et nasjonalt og internasjonalt ansvar i å ivareta norsk matproduksjon i den ustabile situasjonen verdensøkonomien er i.

Gjennom systemet med jordbruksforhandlinger har vi i Norge et verktøy som kan brukes for å lykkes med det, men dessverre har ikke regjeringen vist seg villig til å gjennomføre den nødvendige snuoperasjonen. Kanskje trenger vi en ny Hitra-aksjon for at stortingspolitikterne skal få øynene opp?

Støtt bøndene som aksjonerer. De slåss for oss alle sammen!

Ronny Kjelsberg
Fylkestingsrepresentant,

Kraftfôrimport og selvforsyning

Adresseavisen har de siste dagene hatt flere oppslag rundt den store veksten i kyllingproduksjon, og blant annet satt et kritisk søkelys på dyrevelferd.

Det er likevel også et annet skummelt aspekt ved denne enorme veksten i kyllingproduksjon. Den går på bekostning av de tradisjonelle kjøttslagene som baserte seg på norsk gras og utmarksbeite, og dermed ut over selvforsyningsgraden vår. De siste årene har bruken av importert kraftfôr gått kraftig opp i Norge.

Tradisjonelt var kjøttproduksjon basert på at dyrene åt ting som ikke kunne brukes til menneskeføde (gris), og av at man benyttet norsk gras og utmarksbeite til produksjon av både kjøtt og meierivarer (storfe) eller kjøtt og ull (sau) fra de samme dyrene. I økende grad har derimot særlig importert soya blitt et sentralt element i kjøttproduksjonen, både til kylling, gris og de nye kjøtt-

ferasene. Kyllingproduksjon står for den største veksten og er mer enn firedoblet de siste 20 årene.

I dag er det nesten bare sau/lam som i stor grad benytter seg av norsk utmarksbeite, og dette er samtidig den kjøttypen som er minst i bruk. Dette er dessverre en villet politikk. Ved jordbruksforhandlingene midt på 90-tallet ble prisene satt ned for alle produkter unntatt sau- og lammekjøtt. I tillegg har man altså, som Rasmus Hansson påpeker i Adresseavisen 3/7 utviklet kyllingraser som vokser abnormt fort: Fra 75 dager til en slaktevekt på 1,5 kg i 1950, til under 30 i 2011. Dette er negativt for dyrevelferd, og for norsk matsikkerhet. Vi trenger helt åpenbart en dreining i landbrukspolitikken, som legger større vekt på både bærekraft, matsikkerhet og dyrevelferd.

RONNY KJELSBERG

Rødts førstekandidat til stortingsvalget fra Sør-Trøndelag

Produksjonen av kylling er mer enn firedoblet i Norge de siste 20 årene.

Foto: BERIT ROALD/NTB SCANPIX

Skriv inn din mening på rettens lokalsone «Fjellpuls.no» eller send e-post til redaksjonen@retten.no. Alle innlegg må underskrives med fullt navn.

Når matsikkerheten blir spist opp

I dag sliter mange distrikter med nedgang og fraflytting. Samtidig er det mange byer som har en veldig kraftig befolkningsvekst, noe som er en viktig bidragsyter til den boligbobla vi har sett de siste årene. Dette er selvsagt to problemer som henger sammen.

Noen vil løse boligkrisa ved å bygge ned matjorda vår. Vi har bare 3 % matjord i Norge. Det betyr at vi har mindre dyrkbar mark per innbygger enn de aller fleste land som vi liker å sammenligne oss med. I vår tid med globale klimaendringer, kraftig befolkningsvekst og økonomisk krise, kan vi ikke basere framtida vår på storstilt import av mat. Det er usolidarisk med de ute i verden som har lite, og det er utrygt for oss.

I mange statistikker framstår selvforsyningsgraden som bedre enn den faktisk er. Det er fordi den inkluderer gris- og kyllingproduksjon og kjøtt fra nye kjøttferaser som i stor grad er alet opp

på importert kraftfor. (Det samme gjelder forøvrig oppdrettslaksen, som mange framstiller som framtida for norsk matsikkerhet.)

Men produksjonen er ikke norsk, og den bidrar ikke til norsk matsikkerhet hvis den baserer seg på storstilt import fra utlandet. Hvis man i tillegg bruker til dyrefor, mat som kunne ha vært brukt til menneskeføde, så er også det dypt usolidarisk.

Vi i Rødt vi ha en landbrukspolitikk som legger til rette for økt bruk av utmarksbeitet vårt, slik at vi kan få bygget opp igjen en matvaresikkerhet her i landet. Vi vil også ha en distriktpolitikk som sikrer at det er liv i alle bygder rundt i landet, med gode offentlige tilbud og arbeidsplasser.

Hvis du vil ha ei framtid for distriktsnorge, bør du vurdere Rødt ved Stortingsvalget.

Ronny Kjelsberg
Førstekandidat til Stortinget for
Rødt i Sør-Trøndelag

ILLUSTRASJONSFOTO: Tonje Hovensjø Løkken.

RADIKAL PORTAL

Foto: [Kevin Dooley](#)

En ny landbrukspolitikk?

Ronny Kjelsberg er fylkestingsrepresentant
for Rødt i Sør-Trøndelag.

Publisert 17. september 2013 klokken 22:41

Kan vi snu utviklingen i landbruket, og kanskje dermed også sentraliseringen? Er det realistisk nok en gang å kle fjell og daler med mennesker og plogjern?

Norsk landbrukspolitikk har tradisjonelt ikke fulgt skillelinjene langs

høyre-venstreaksen like tett som en del andre saker. Kanskje først og fremst fordi bøndene i store deler av nyere historie var så mange at de kunne holde seg med et eget politisk parti, som sammen med tilliggende organisasjoner kunne representere et eget tyngdepunkt i det politiske landskapet.

I første halvdel av forrige århundre var det likevel hele tiden en kamp om medlemmer og velgere ute på de norske bygdene. Særlig småbønder og landarbeidere ble forsøkt rekruttert av den begynnende arbeiderbevegelsen, og Skog- og landarbeiderforbundet vokste og ble ei stor fagforening i bygde-Norge. Så venstresida har vært representert også i distriktene lenge.

Selv har jeg vokst opp på en bondegård i ei lita norsk fjellbygd. Den har vært en svært tydelig illustrasjon på de endringene som har skjedd i norsk landbrukspolitikk de siste drøyt 20 årene. Da jeg vokste opp, hovedsakelig på 80-tallet, var så godt som alle gårder i bygda i drift. På somrene gikk traktorene i skytteltrafikk fra gjerder til siloen, og kyrne ble tatt ut til beite hver morgen, mens ungdyra gikk ute døgnet rundt. I dag er så godt som alle gårdene lagt ned. Noe av gresset blir slått av bønder som fremdeles driver i nærheten, noe av det som tidligere ble slått blir brukt til beite for hester og lignende, annet gror igjen. De fleste som bor der pendler til nærmeste tettsted for å gå på jobb.

Er dette en nødvendig utvikling, sett i lys av teknologiske endringer og en ny økonomisk virkelighet, eller er det en politikk som har spilt fallitt? Kan vi snu utviklingen i landbruket, og kanskje dermed også sentraliseringen? Er det realistisk nok en gang å kle fjell og daler med mennesker og plogjern?

En framtidsrettet landbrukspolitikk må være en som møter de utfordringene vi står overfor. Klimautfordringene og en usikker verdenssituasjon krever at vi produserer mer mat basert på lokale ressurser. Kombinasjonen presset på de store byene og avfolking av mange bygder gjør at en økt aktivitet i landbruket kan løse mange av både nåtidas og framtidens utfordringer. Hvordan kan det gjennomføres?

Kan vi snu utviklingen i landbruket, og kanskje dermed også sentraliseringen? Er det realistisk nok en gang å kle fjell og daler med mennesker og plogjern?

Mat er for viktig til å gamble med

Det er feil å svartmale norsk landbrukspolitikk fullstendig. I forrige århundre ble det utviklet et system med jordbruksforhandlinger mellom staten og bøndenes demokratiske medlemsorganisasjoner, samtidig som jordbruksproduktene i stor grad ble omsatt gjennom samvirkebedrifter (som dagens Tine og Nortura). Datidens politikere (og bønder) innså at mat var for viktig til at man kunne gamble på at markedet skulle løse problemet, og at man måtte sikre at nok mat ble produsert, og at det ble solgt til priser som folk hadde råd til.

En slik forhandlingsøkonomi basert på selveiende bønder og samvirkebedrifter som forhandler med demokratisk valgte representanter

for storsamfunnet, gir jo også en modell for en ikke-kapitalistisk økonomi, som kanskje kunne være brukbar også på andre samfunnsområder.

Samtidig bidro bureisingspolitikken som ble satt i gang som et svar på krisa på 30-tallet til at det ble ryddet tusener av nye gårder over hele landet. Denne bureisinga skapte flere arbeidsplasser enn den gryende industrialiseringa som skjedde samtidig.

Helt fram til vår tid, har Norge ført en relativt aktiv distriktspolitikk. For en som har vokst opp ved gränsen, slik undertegnede har gjort, er det bare å se på nabolandet vårt, Sverige, for å se hvor mye verre det kunne ha vært. På den svenske landsbygda kan du kjøre lenge uten å se mye bebyggelse og aktivitet. Det norske bosettingsmønsteret er fortsatt mye mer spredt. Så politikk nytter.

Likevel var det flere ting som skjedde med norsk landbruk fra 90-tallet.

For å spare penger, samtidig som de kommer bøndene noe i møte, har staten gjennom jordbruksforhandlingene over tid brukt prisøkning på varer som for eksempel melkeprodukter som verktøy. Det har bidratt til at melk, som en del år tilbake var selvskrevent på norske frokostbord, i økende grad har blitt utkonkurrert av andre drikkevarer som juice som i dag kan koste både halvparten og tredjedelen av melk.

Samtidig har man for å «tilpasse produksjonen til markedet» utviklet først et toprissystem, så et system med kjøp og salg av melkekvoter, for å begrense produksjonen. Her korrigerer man altså med ene handa for å rette opp i en markedsskjevhet som man har skapt med den andre. Dersom staten hadde vært villig til å subsidiere melkeprisene mer, kunne man ha skapt både billigere meieriprodukter, økt avsetningen for bøndene og dermed bedret selvforsyningsgraden.

Helt fram til vår tid, har Norge ført en relativt aktiv distriktspolitikk. For en som har vokst opp ved gränsen, slik undertegnede har gjort, er det bare å se på nabolandet vårt, Sverige, for å se hvor mye verre det kunne ha vært.

Jordvern

Matsikkerhet er blitt et viktig tema de siste årene. I en usikker global situasjon, både på grunn av økonomisk krise og globale klimaendringer, er det få som argumenterer tungt mot dette åpent i norsk politikk, men det er likevel åpenbart at noen tar lettere på dette enn andre.

Et viktig element i matsikkerheten er jordvernet. I Norge har vi ca. 3 prosent dyrka mark. Det er lite pr. innbygger i forhold til de fleste sammenlignbare land (på verdensbasis er 10 prosent av arealet fulldyrket). Den rødgrønne regjeringa har offisielt skjerpet jordvernet, uten at virkemidlene har vært kraftige nok til å utgjøre noen betydelig oppbremsing.

Når Arbeiderpartiet i tillegg har svekket jordvernet i forhold til boligbygging på sist landsmøte, og SV er villige til å gjøre samme prioritering ser det mørkt ut for jordvernet. I Norge har nemlig bebyggelsen og den beste matjorda av naturlige grunner svært ofte havnet på samme sted: i

elveutløpene.

Enkelte påpeker at vi har 3 prosent til som er dyrkbar, og mener at jord som bygges ned kan erstattes med nydyrking. Da ser man bort fra det enkle faktum at et mål jord ikke er et mål jord. Kvaliteten på den matjorda som er dyrket i dag er mye høyere enn det som eventuelt kan nydyrkes. Den jorda vi bygger ned i dag, er den beste jorda vi har.

Jeg har liten tillit til politikere som mener vi i Norge ikke har plass til boliger på de 97 prosent av arealet vårt som ikke er dyrket. Ofte finnes det også områder selv i de store byene, som er regulert til bolig, men som ikke blir utnyttet fordi det ikke skaper nok lønnsomhet for utbyggerne. Dersom man svarer på dette med å legge ut matjord er det et knefall for markedskreftene.

En ny landbrukspolitikk må ta vare på matjorda, og heller bygge i skråningene og de områdene som ikke kan dyrkes. Boligbobla vi har i vårt tross alt fortsatt tynt befolkede Norge kommer ikke av mangel på areal å bygge på. Den kommer av markedskrefter ute av kontroll.

Jeg har liten tillit til politikere som mener vi i Norge ikke har plass til boliger på de 97 prosent av arealet vårt som ikke er dyrket.

Fôrimport og laks

De siste årene har bruken av importert kraftfôr gått kraftig opp i Norge.

Tradisjonelt var kjøttproduksjon basert på at dyrene åt ting som ikke kunne brukes til menneskeføde (gris), og av at man benyttet norsk gras og utmarksbeite til produksjon av både kjøtt og meierivarer (storfe) eller kjøtt og ull (sau) fra de samme dyrene.

I økende grad har derimot særlig importert soya blitt et sentralt element i kjøttproduksjonen, både til kylling, gris og de nye kjøttferasene. Kyllingproduksjon står for den største veksten og er mer enn firedoblet de siste tjue årene.

I dag er det nesten bare sau/lam som i stor grad benytter seg av norsk utmarksbeite, og dette er samtidig den kjøttypen som er minst i bruk. Dette er dessverre en villet politikk. Ved jordbruksforhandlingene midt på 90-tallet ble prisene satt ned for alle produkter unntatt sau- og lammekjøtt. I tillegg har man altså utviklet kyllingraser som vokser abnormt fort: Fra 75 dager til en slaktevekt på 1,5 kg i 1950, til under 30 i 2011.

Dette er negativt for dyrevelferd, og for norsk matsikkerhet. En ny landbrukspolitikk må legge større vekt på både bærekraft, matsikkerhet og dyrevelferd.

Noen framstiller oppdrettslaksen som framtida for norsk matsikkerhet, men den er i stor stil basert på importert fôr. Dette blir enda verre gjennom at man i stor grad forer den med villfisk slik at man får mindre fisk ut enn det man putter inn. Selv om man jobber med andre foringsregimer er det fortsatt slik at oppdrettsfisk virker negativt på mattilfanget globalt.

Sannsynligvis etes det alt for mye kjøtt her i landet, både fra et miljø- og

ressursperspektiv, og et folkehelseperspektiv, men en viss kjøttproduksjon må vi uansett ha. Da må vi bli flinkere til å utnytte det norske utmarksbeitet, og den dyrkbare marka vi har i Norge.

Det eneste som gjør at store bruk framstår marginalt mer lønnsomt er de offentlige tilskuddene. Dersom små bruk hadde fått like gode tilskudd pr. dyr som de større, kunne vi hatt mange flere bønder i arbeid i dette landet.

Strukturrasjonalisering

Et annet område hvor landbrukspolitikken har feilet er gjennom strukturrasjonaliseringen. Støttet av alle de store partiene, inkludert Senterpartiet, og dessverre også Bondelaget, har vi hatt en utvikling hvor tusenvis av mindre bruk er blitt lagt ned og delvis erstattet av noen få, større bruk.

Dette har skjedd i en tro på stordriftsfordeler i landbruket som mangler dokumentasjon, og som det viser seg, rett og slett ikke er i tråd med virkeligheten. Blant annet økte kostnader ved større maskiner og bygg, samt kostnader ved store avstander spiser opp stordriftsfordelene slik Løkeland-Stai og Lie har dokumentert i boken «En nasjon av kjøttkuer – Ni Myter og en løgn om norsk landbrukspolitikk».

Det eneste som gjør at store bruk framstår marginalt mer lønnsomt er de offentlige tilskuddene. Dersom små bruk hadde fått like gode tilskudd pr. dyr som de større, kunne vi hatt mange flere bønder i arbeid i dette landet. At vi ikke har det er en tragedie for nyrekrutteringa til yrket og for matsikkerheten. En annen side med denne utviklinga er nemlig at vi får mindre småskalalandbruk som utnytter norsk landbruksbeite, og mer industrialisert landbruk basert på importert kraftfôr.

Venstresidas politiske oppgave bør være å ta et oppgjør med strukturrasjonaliseringa, og reetablere deler av småskalalandbruket.

Det er ikke ressurser det mangler på, det private forbruket har i flere tiår økt mer enn det som blir omfordelt på offentlige budsjetter.

Avslutning

I spørsmålet om hva en ny landbrukspolitikk bør ta utgangspunkt i, er det kanskje særlig i spørsmålene om å redusere importen av kraftfôr og å legge om tilskuddsordningene slik at de ikke lenger gjør det kunstig ugunstig å drive små og mellomstore bruk at de nåværende Stortingspartiene har sviktet. Her virker det som om kunnskapsnivået er lavt blant politikerne, og som at enkelte kapitalinteresser sin framstilling av virkeligheten har fått dominere.

I tillegg er jordvernet erkjent som en viktig problemstilling, men det blir ikke tatt på alvor i praksis. Ekstra farlig er dette dersom jordvernbeslutninger blir flyttet ned på et lavere nivå. Lokale politikere sine kortsiktige problemer vil da fort kunne overstyre mye mer alvorlige,

men mer langsiktige nasjonale hensyn.

For virkelig å snu utviklinga, må vi likevel utnytte det potensialet som ligger i jordbruksforhandlingene. Her kan man gripe inn og gjøre den omfordelingen som er nødvendig for at det igjen skal lønne seg å drive med landbruk. Det er ikke ressurser det mangler på, det private forbruket har i flere tiår økt mer enn det som blir omfordelt på offentlige budsjetter. I tillegg trenger vi i Norge å bygge opp en større oljeuavhengig verdiskaping her i landet. Her kan landbruket bidra.

LITAGO SAYS:

STEM RØDT!